

УДК 347.6

Марія Бондарева,

канд. юрид. наук,

доцент кафедри нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СПАДКОВИЙ НОТАРІАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА СПАДКОВІ НОТАРІАЛЬНІ ПРОВАДЖЕННЯ

У статті з урахуванням суті матеріальних правовідносин, що реалізуються у формі нотаріальних процедур, послідовності формування юридичного складу, який породжує реалізацію спадкового правовідношення, досліджуються нотаріальні провадження, в межах яких оформлюються спадкові права осіб. Обґрунтовується доцільність запровадження термінів «спадковий нотаріальний процес», «спадкові нотаріальні провадження», «спадкове нотаріальне правовідношення».

Ключові слова: спадковий нотаріальний процес, спадкове нотаріальне провадження, спадкове нотаріальне правовідношення.

Постановка проблеми. Реалізація суб'єктами спадкового правовідношення та іншими особами їхніх прав та обов'язків відбувається у визначеній законом процесуальній формі. Нотаріальні провадження, в межах яких відбувається встановлення і накопичення юридичних фактів – передумов реалізації спадкових правовідносин, нами пропонується об'єднувати під узагальнюючим формулюванням «спадкові провадження». Убачається, що визначення кола нотаріальних проваджень, які можуть бути віднесені до «спадкових», має здійснюватися з урахуванням суті тих конкретних матеріальних правовідносин, до речі, не обов'язково спадкових [1], які реалізуються у формі нотаріальних процедур; ходом формування юридичного складу, який породжує реалізацію спадкового правовідношення [2], обов'язковості застосування нотаріальної процедури з урахуванням складу спадщини; практичної можливості реалізації певних засобів охорони спадкових прав виключно у межах нотаріальної процесуальної форми.

Мета дослідження. З урахуванням специфічного зв'язку матеріально-правової природи спадщини як об'єкта спадкового правовідношення і відповідних їй складу та характеристик суб'єктів спадкового правовідношення процедур, в межах яких відбувається спадкове правонаступництво, необхідним видається дослідити суть і характеристики нотаріального спадкового провадження, нотаріального спадкового процесуального правовідношення, нотаріального спадкового процесу як специфічних категорій, покликаних забезпечити практичну реалізацію спадкових прав осіб.

Виклад основного матеріалу. До питання значимості системної оцінки норм матеріального і процесуального права та їх внутрішніх зв'язків у співвідношенні, взаємодії, у «єдності форми і змісту» [3, с. 164] неодноразово зверталися цивілісти-процесуалісти. У радянський період П. С. Нікітюк зазначав, що угоди щодо

реалізації права на спадкування, окрім матеріально-правового, мають і інший «рухаючий, процесуальний бік – процесуально-правовий» [4, с. 165]. Учений визначав *спадковий нотаріальний процес* як самостійний вид юридичного процесу, змістом якого є процесуальні дії, що передують видачі свідоцтва про право на спадщину і необхідні для вчинення цього акту [4, с. 164]. Схожих поглядів дотримувалися В. І. Горшенев, П. Є. Недбайло, В. С. Основін, В. Г. Крупін та інші [5, с. 91; 3, с. 164], на думку яких матеріальне право визначає процес, а процесуальне право закріплює процесуальні форми, необхідні для реалізації норм матеріального права, що регулюють відносини, які складаються в області їх застосування [3, с. 164].

У сучасній вітчизняній юридичній літературі схожий підхід до оцінки спадкових правовідносин у тісній єдності норм матеріальних і процесуальних галузей права пропонує С. Я. Фурса і Є. І. Фурса. На думку вчених, не тільки норми матеріального права регламентують спадкові правовідносини, але й через особливість нотаріального процесу, спрямованого на охорону прав суб'єктів нотаріальних правовідносин, він безпосередньо впливає на процес реалізації спадкових правовідносин [6, с. 3]. Автори пропонують вести мову про *спадковий процес* як про сукупність юридично вагомих дій суб'єктів спадкових правовідносин, які можуть здійснюватися як у межах нотаріального процесу, так і поза його межами [6, с. 8-9].

У сучасній російській правовій літературі також відзначається зростання ступеня процесуальності як невід'ємної риси сучасного права, властивої несудовим юрисдикціям, у тому числі нотаріальним та виконавчим провадженням [7, с. IV]; вказується на «поступову «процесуалізацію» правозастосовчої діяльності» [8, с. 63]. Традиційним є розуміння процесуальної діяльності уповноважених суб'єктів як форми реалізації матеріального права, а процесуального правовідношення – як похідного від матеріального. Хоча в літературі висловлюються й інші погляди на це питання. Корисною для даного

дослідження видається точка зору А. А. Павлушиної щодо неможливості розділення правовідношень тільки на матеріальні чи тільки на процесуальні. Правомірно вести мову лише про процесуальний чи матеріально-правовий бік єдиного правовідношення, укрупненого до загального правового стану, оскільки будь-яке правовідношення завжди представлене своєю як процесуально-правовою, так і матеріально-правовою стороною [9, с. 24-25, 52].

На необхідності розмежування матеріального і процесуального в праві наголошує В. Н. Протасов, який пропонує розмежування категорій «матеріальна процедура» і «процесуальна процедура» [10, с. 29-39]. Різноманітність матеріальних процедур і, відповідно, матеріальних процедурних форм визначається, на думку В. Н. Протасова, специфікою механізму їх дії і різноманітністю матеріальних регулятивних правовідносин. Матеріальна процедура «прикріплена» до відповідного матеріального правовідношення і є умовою його нормальної реалізації. Матеріальними є процедури реалізації громадянами права на пенсію, порядок укладення договорів, виконання зобов'язань тощо [10, с. 32]. Процесуальна процедура в цілому ототожнюється автором із юридичним процесом [10, с. 88-89].

В аспекті такого підходу до спадкового правовідношення і на підставі наведених точок зору можна отримати корисні для даного дослідження висновки про специфічну правову природу спадкового правовідношення, яке включає і матеріальне, і процесуальне. Спадкове правовідношення виникає у зв'язку зі смертю особи, в його межах відбувається перехід прав та обов'язків такої особи до її спадкоємців. Теоретична конструкція спадкового правовідношення з практичної точки зору означає певну послідовність фактів, які настають, мають місце, вчиняються спадкоємцями та іншими уповноваженими особами згідно з правилами, визначеними законодавством, в межах спеціальних юридичних процедур, з метою забезпечення переходу спадщини до правонаступника.

У контексті зазначеного видається необхідним розглянути спадкове нотаріальне провадження як елемент складного юридичного складу, в межах якого реалізовується спадкове правовідношення.

Нотаріальне провадження в системі юридичних фактів можна розглядати як правомірне діяння, що являє собою елемент складних юридичних складів, які тягнуть юридичні наслідки. При цьому автономність нотаріального провадження як самостійного і при цьому єдиного юридичного факту, який тягне настання юридичного наслідку, є неможливою. Нотаріальне провадження виступає як самостійний елемент юридичного складу, який при цьому є настільки значущим, що відсутність його призводить до відсутності юридичного складу, а отже, і до настання юридичних наслідків. За додатковими функціями нотаріальні провадження можуть розглядатися як факти, які спрямовані на встановлення законності майнового обігу, і підтверджують уже існуючі цивіль-

ні відносини, сприяють реалізації суб'єктивних прав. Видача свідоцтва про право на спадщину (в заданому аспекті) підтвердить наявність у спадкоємця, що прийняв спадщину, права на неї, а функція сприяння реалізації права на спадщину буде полягати у його оформленні свідоцтвом і перетворенні у право власності після реєстрації спадщини у встановленому порядку. Визначаючи перелік нотаріальних проваджень, які пропонуємо умовно узагальнити як «спадкові», у процесуальній формі яких через посвідчення або засвідчення безспірного права або факту здійснюється реалізація спадкового правовідношення, слід враховувати також обставини процесуального характеру. Спадкові нотаріальні провадження виступають у якості юридичних фактів і для нотаріальних процесуальних правовідносин, і для спадкових матеріальних правовідносин.

Під юридичним фактом при цьому слід розуміти обставини, які тягнуть не тільки рух правовідношення, але й охорону права [11, с. 139]. О. А. Красавчиков, «вирішуючи питання про віднесення або не віднесення того чи іншого факту до юридичних», вважав неможливим виходити тільки з того, чи додає він (факт) щось із «фактичної сторони». На думку вченого, існують факти, які нічого не додають із фактичної сторони, але можуть привнести дещо зі «сторони юридичної» [12, с. 135]. У такому сенсі нотаріальні провадження нічого з «фактичної сторони» справді не змінюють, але при цьому є необхідними елементами юридичного складу, накопичення якого в чіткій логічній послідовності у визначених часових межах призводить до настання юридичного наслідку – набуття спадкоємцем права власності на успадковане нерухоме майно. У цьому й полягає «привнесення з юридичної сторони». Згідно із загальноприйнятою класифікацією юридичних складів аналізовані юридичні склади, в межах яких відбувається реалізація спадкового правовідношення, можуть бути віднесені до так званих «зв'язаних» юридичних складів. Послідовне вчинення певних дій у такому складі відбувається за рахунок активності не тільки власне спадкоємців, але й інших осіб, у тому числі й нотаріуса.

Нотаріальні провадження слід розглядати «в якості одного з ланцюгів загальної сукупності обставин та фактів, які відображають рух цивільно-правового зв'язку» [13, с. 53]. При цьому спадкове правовідношення саме по собі не є юридичним фактом, а тому і не породжує юридичних наслідків, і лише в окремих випадках виступає в якості загальної передумови настання юридичних наслідків. Реалізація спадкового правовідношення безпосередньо пов'язана в межах одного юридичного складу з нотаріальною процедурою оформлення прав, які є змістом такого правовідношення.

Як зазначено в літературі, «поява закінченого результату правовідношення тягне за собою припинення даного правовідношення, оскільки мета останнього досягнута» [14, с. 50]. Іншими словами, реалізація будь-якого правовідношення має розцінюватися як юридичний наслідок. І отже, реалізація спадкового правовідношення

перебуває у прямій кореспонденції з правовідношенням процесуальним, наприклад нотаріальним процесуальним (у разі знаходження у складі спадкової маси нерухомого майна і, зрозуміло, необхідності застосування нотаріальної процедури для оформлення спадкових прав).

У зв'язку зі сказаним необхідно внести деяку ясність щодо характеристик нотаріальних процесуальних правовідносин, які входять до складу нотаріальних правовідносин як узагальноючої структури.

У спеціальній літературі висловлюються різні погляди стосовно розуміння понять «процес» та «процедура», а також їх співвідношення та характеру взаємного впливу. Під процедурою традиційно розуміється встановлений офіційний порядок дій, виконання, обговорення [15, с. 749]. У процедурі як формі існування процесуального правовідношення реалізовується змістова частина його структури – права та обов'язки суб'єктів такого правовідношення, які діють певним чином у межах запропонованих їм законом або поведінкою інших учасників обставин. «Кожний юрисдикційний орган діє, застосовуючи право, в межах процедури (процесуальної форми), передбаченої для даного виду органів. Більш того, процесуальна форма притаманна діяльності і тих органів, які юрисдикційні функції не здійснюють» [16, с. 76]. Отже, виходимо з обґрунтованості розмежування термінів «процес» і «процедура» і розділяємо думки тих учених [17, с. 132], які конструктивні і змістові характеристики процесуального правовідношення визнають такими, що в якості підстави його виникнення пропонують розглядати не конкретні життєві обставини, а формально закріплені в нормах права моделі таких життєвих обставин. «Для реальних дій суб'єктів узагальнюючим буде поняття «нотаріальний процес», а передбачений порядок вчинення нотаріальних дій слід вважати процедурою» [18, с. 90]. Виникнення нотаріальних процесуальних правовідносин буде не наслідком безумовного звернення громадянина до нотаріуса, а результатом збігу в конкретній ситуації низки обставин, що є необхідними елементами правової моделі виникнення нотаріального процесуального правовідношення: дотримання порядку звернення, підвідомчість (територіальна та предметна) нотаріусу відповідної справи, наявність належним чином оформлених повноважень у представника, належність заявника тощо.

Формулювати поняття нотаріального процесуального правовідношення слід, очевидно, з урахуванням двох моментів: загальних характеристик будь-якого правовідношення, які розглядаються в теорії права, а також особливостей виникнення та розвитку саме процесуальних правовідношень як їх прийнято оцінювати в традиційних процесуальних галузях. Правовідношення визначається як суспільне відношення, врегульоване нормами права, зміст якого утворюють взаємні зв'язки суб'єктивних прав та юридичних обов'язків їх учасників [14, с. 34], у якому відображуються воля держави і воля його учасників [14, с. 26], а виникнення та роз-

виток пов'язується з визначеними нормами права юридичними фактами [19, с. 54], серед яких вказується, зокрема, вирішення юридичної справи [20, с. 57]. Необхідним у формулюванні дефініції нотаріального процесуального правовідношення є врахування його специфіки і місця в системі інших правовідносин. Підтримуємо той підхід в індивідуалізації певних груп правовідносин, коли насамперед ураховується цільова спрямованість відповідного виду діяльності, змістом якої правовідношення фактично і є. Не викликає заперечень спрямованість нотаріального процесуального правовідношення на вирішення справи нотаріальної, іншими словами, на вчинення нотаріального провадження. Отже, нотаріальне процесуальне правовідношення – це врегульоване нормами нотаріального процесуального права суспільне відношення, яке виникає під час вирішення нотаріальної справи (вчинення нотаріального провадження). Як вид нотаріального процесуального правовідношення спадкове нотаріальне процесуальне правовідношення забезпечує реалізацією спадкового матеріального правовідношення за допомогою специфічних процесуальних нотаріальних спадкових форм (процедур) і спрямоване на оформлення спадкових прав уповноважених осіб (спадкоємців). Зрозуміло, не можна ставити реалізацію спадкових правовідносин у виняткову залежність від нотаріальної процедури, а «спадковий процес ототожнювати з нотаріальним» [6, с. 8; 21, с. 6-7], маючи на увазі ситуації, коли процес спадкування зумовлюється достатніми для настання юридичних наслідків діями спадкоємців і відсутністю потреби звертатися до процедури нотаріального підтвердження факту або права. Але при цьому не слід і недооцінювати значення нотаріальної процедури підтвердження прав спадкування. Ефективні процесуально-правові механізми реалізації права спадкування гарантують і саме це право, і права осіб, що беруть участь у спадкуванні, а також кредиторів, боржників спадкодавця, виконавців заповіту, управителів спадковим майном.

Що стосується моменту закінчення нотаріального процесуального правовідношення, то настання цього моменту може мати місце на різних стадіях процесу – від моменту вирішення питання про відкриття провадження у спадковій справі до етапу його вчинення. При цьому наявний безпосередній зв'язок між етапом розвитку процесуального правовідношення та перебігом процесу: виявлення ознак спірності правовідношення тягне відкладення провадження з причин, визначених у Законі України «Про нотаріат», і, можливо, зупинення нотаріального провадження.

Таким чином, нотаріальне процесуальне правовідношення характеризується певними особливостями, пов'язаними як із формою його реалізації – процедурною, так і з його специфічними метою та структурою. У сучасній літературі [22, с. 6-12; 23, с. 33-34] порушується питання взаємної зумовленості руху правовідношення і форми, в якій це відбувається, але та полеміка, яка має місце, свідчить, скоріше, про

недостатність уваги, що приділяється механізму реалізації правовідношення взагалі і спадкового правовідношення зокрема, а також про те, що єдина думка щодо цього ще не склалася. Реалізація прав та обов'язків, які у сукупності становлять зміст спадкового правовідношення, пов'язується із «вчиненням учасниками цього правовідношення відповідних правових дій. Рухаючи спадкове правовідношення, ці дії вчиняються у передбаченій законом або прийнятій практикою формі, в певній послідовності та у встановлені строки...» [4, с. 230].

При цьому юридичні наслідки як загально відомої категорія сприймаються і традиційно розуміються в контексті двох груп обставин: виникнення, зміни та припинення цивільного правовідношення, які узагальнюються як етапи його (цивільного правовідношення) руху, не пов'язані з його реалізацією, та наслідків, що настають у зв'язку з реалізацією (здійсненням) такого правовідношення [12, с. 75-76]. До другої групи юридичних наслідків – тих, настання яких, зокрема, О. А. Красавчиков пов'язує з реалізацією певного правовідношення, – належать, на думку вченого, стягнення штрафних санкцій, пред'явлення позову, визнання боргу тощо. Внаслідок сказаного, «наслідки реалізації цивільного правовідношення (особливо цивільної правосуб'єктності як елемента такого правовідношення), в тому числі і реалізації суб'єктивних цивільних прав і обов'язків» [17, с. 17], повною мірою можуть бути віднесені до юридичних наслідків, які породжують правовий ефект, і, що дуже важливо в контексті досліджуваного питання, реалізуються як юридичні факти у певній процесуальній формі.

З урахуванням викладеного видається очевидним, що реалізація спадкового правовідношення відбувається у визначених законом випадках в межах спадкової нотаріальної процедури і є юридичним наслідком, правова результативність якого напряму залежить від певного юридичного складу або окремого юридичного факту матеріального і процесуального права (смерті спадкодавця, наявності спадкового майна, прийняття спадщини спадкоємцем). Тому дії осіб, оснований на юридичних фактах матеріального – цивільного, спадкового – права (заява про прийняття спадщини, про видачу свідоцтва про право на спадщину, угода спадкоємців про зміну черговості у спадкуванні тощо), тягнуть настання процедурних наслідків у вигляді виникнення нотаріальних процесуальних правовідносин (наприклад, щодо видачі свідоцтва про право на спадщину), а потім і припинення таких правовідносин.

Таким чином, процедурні наслідки у вигляді вчиненого нотаріального провадження і постановленого нотаріального акта в нотаріальному процесі щодо видачі свідоцтва про право на спадщину є результатом сукупності передумов (умов), як процесуальних, так і загальних. До загальних обставин (умов), з наявністю яких пов'язується реалізація спадкового правовідношення при оформленні спадкоємцями права на спадщину – нерухоме майно – в межах відповідної нотаріальної процедури і, відповід-

но, можливість вчинення такого нотаріального провадження, традиційно належать: норми права; процесуальна правосуб'єктність осіб, що беруть участь у нотаріальному провадженні; компетенція нотаріального органу; процесуальне (процедурне) правовідношення; юридичні факти матеріального права.

У свою чергу до процесуальних фактів, які у сукупності з вказаними обставинами загального порядку породжують процедурні наслідки, може бути віднесено звернення особи до органів нотаріату. Специфічність процесуальної форми звернення спадкоємця до нотаріуса у спадкових справах полягає у формі такого звернення: на відміну від переважної більшості нотаріальних проваджень, форма його має бути, як правило, письмовою.

Висновки

На підставі проведеного аналізу доходимо висновку про необхідність визначення самостійного виду процесу, в межах якого реалізуються притаманні тільки спадковим правам процесуальні правила їх реалізації. Убачається, що з урахуванням характеру норм матеріального права, застосування яких забезпечується нотаріальною процедурою, сутності механізму реалізації спадкових прав осіб виокремлення спадкового процесу як системи юридично вагомих дій уповноважених осіб є продуктивним. Спадковий процес у певних випадках може бути одним з інститутів нотаріального процесу, який визначає спеціальну процедуру реалізації особами спадкових прав та повноваження нотаріусів, що мають забезпечити охорону прав усіх суб'єктів спадкових правовідносин і оформлення спадкових прав відповідно до вимог закону [6, с. 10]. У такому разі він є спадковим нотаріальним процесом, у контексті якого діють специфічні спадкові нотаріальні процесуальні форми (процедури), закріплені нормами спадкового матеріального права і нормами нотаріального процесуального права.

Список використаних джерел:

1. Слід, як видається, виходити із загально правового розуміння спадкового правовідношення як відношення між спадкоємцями з приводу спадщини. Мова може йти про правовідносини різної правової природи, пов'язані зі спадкуванням, але при цьому не спадкові: відносини визначення особою її волі на випадок смерті стосовно майна, відносини між спадкоємцями і кредиторами або боржниками спадкодавця, між спадкоємцями і нотаріусом тощо)
2. Мається на увазі, наприклад, складання особою заповіту, зміст якого після смерті заповідача відтворює волю заповідача-спадкодавця і визначає вид спадкування, суб'єктний склад спадкового правовідношення при спадкуванні за заповітом, впливає на частку участі кожного з учасників спадкового наступництва.
3. Горшенев В.М. Теория юридического процесса / В. М. Горшенев, В. Г. Крушин, Ю. И. Мельников ; под общ. ред В. М. Горшенева. – Харьков: Вища школа, 1983. – 191 с.

4. Никитюк П.С. Наследственное право и наследственный процесс. Проблемы теории и практики / П.С. Никитюк. – Кишинев: «Штица», 1973. – 258 с.
5. Горшенев В.М. Юридическая процессуальная форма: теория и практика / [В. М. Горшенев, П. Е. Недбайло, В. С. Основин и др.] ; под общ. ред. В. М. Горшенева. – М. : Юрид. лит. – 1976. – 280 с.
6. Фурса С.Я. Спадкове право. Теорія і практика : навчальний посібник / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса. – К. : Атіка, 2002. – 496 с.
7. Ярков В.В. Юридические факты в цивилистическом процессе / В. В. Ярков. – М. : Инфотропик Медиа, 2012. – 608 с.
8. Курочкин С.А. Частные и публичные начала в цивилистическом процессе / С.А. Курочкин. – М. : Инфотропик Медиа, 2012. – 560 с.
9. Павлушина А. А. Теория юридического процесса: Проблемы и перспективы развития : автореф. дисс. на соискан. науч. степени док. юр. наук: спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве» / А.А. Павлушина. – Нижний Новгород, 2005. – 58 с.
10. Протасов В.Н. Основы общеправовой процессуальной теории / В.Н. Протасов – М.: Юрид. лит. – 1991. – 143 с.
11. Васьковский Е.В. Учебник гражданского права / Е.В. Васьковский. – М.: Статут, 2003. – 380 с.
12. Красавчиков О.А. Юридические факты в советском гражданском праве / О. А. Красавчиков. – М.: Госюриздат, 1958. – 183 с.
13. Косарева И.А. Роль нотариальных действий в гражданско-правовом регулировании : дисс. ... канд. юр. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / И.А. Косарева. – Хабаровск, 2004. – 206 с.
14. Толстой Ю.К. К теории правоотношения / Ю.К. Толстой. – Л.: Издательство Ленинградского университета, 1959. – 88 с.
15. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов ; под ред. Н.Ю. Шведовой [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ozhegov.org/>
16. Чечот Д.М. Иск и исковые формы защиты права / Д.М. Чечот // Правоведение. – 1969. – № 4. – С. 76.
17. Рожкова М.А. Юридические факты гражданского и процессуального права: соглашения о защите прав и процессуальные соглашения / М.А. Рожкова. – М.: Статут, 2009. – 332 с.
18. Фурса С.Я. Нотариальный процес: Теоретичні основи / С.Я. Фурса. – К.: Істина, 2002. – 320 с.
19. Чечина Н.А. Гражданские процессуальные правоотношения / Н.А. Чечина. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1962. – 68 с.
20. Осокина Г.Л. Гражданский процесс. Общая часть / Г.Л. Осокина. – М.: Норма, 2008. – 704 с.
21. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд : наук.-практичний посібник / [С.Я. Фурса, Є.І. Фурса, О.М. Клименко та ін.]; за заг. ред. С.Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2007. – 1216 с.
22. Тужилова-Орданская Е.М. Понятие и способы защиты прав на недвижимое имущество / Е.М. Тужилова-Орданская. – М.: Юрлитинформ, 2007. – 248 с.
23. Базилевич А.И. Формы защиты субъективных гражданских прав : дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / А.И. Базилевич. – Ульяновск, 2001. – 205 с.

В статье с учетом сущности материальных правоотношений, которые реализуются в форме нотариальных процедур, последовательности формирования юридического состава, порождающего реализацию наследственного правоотношения, исследуются нотариальные производства, в которых оформляются наследственные права. Обосновывается целесообразность введения терминов «наследственный нотариальный процесс», «наследственные нотариальные производства», «наследственное нотариальное правоотношение».

Ключові слова: спадковий нотаріальний процес, спадкове нотаріальне провадження, спадкове нотаріальне праводіношення.

Considering the substance of material legal relations, realized in the form of notarial procedures; consistency of formation of the set of facts, which causes the realization of hereditary relations, the article researches notarial procedures, in the frames of which one can legalize hereditary rights of persons. The article explains purposefulness of using the terms “hereditary notarial process”, “hereditary notarial procedure”, “hereditary notarial relations”.

Key words: hereditary notarial process, hereditary notarial procedure, hereditary notarial relations

